

**Türk Üniversite Öğrencilerinin "Japonca" Kavramına İlişkin
Algılarının Metaforlar Yardımıyla Analizi:
Namık Kemal Üniversitesi Örneği**

Cahit KAHRAMAN ^(*)

Öz: Bu çalışma, Türk üniversite öğrencilerinin Japonca kavramına ilişkin sahip oldukları algıların, metaforlar yardımıyla ortaya çıkarılmasını amaçlamıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, Türkiye'deki Namık Kemal Üniversitesi öğrencileri oluşturmaktadır. Bu çalışmada öğrencilere "Japonca ... gibidir, çünkü..." ifadesi yöneltilmiş, Japonca kavramına metaforik bir benzetme yapmaları istenmiştir. Nitel bir araştırmanın yürütüldüğü bu çalışma, öğrencilerin Japonca hakkındaki yaklaşımları ve bunun sebeplerini bulmaya yönelik gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda çalışma grubunu oluşturan 135 öğrencinin Japonca'yı, oluşturdukları toplam 73 metaforla ifade ettikleri görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Japonca, metafor, Türk üniversite öğrencileri, Japonca algısı.

**The Analysis of Turkish University Students' Perception on the Concept
of "Japanese" by the help of Metaphors:
The Case of Namık Kemal University**

Abstract: This study aims to search out Turkish university students' perceptions on the concept of Japanese by the help of metaphors. The study group of the research consists of the students of Namık Kemal University in Turkey. In this research, the statement "Japanese is like ..., because ..." is addressed to the students and they are asked for drawing a metaphoric analogy to the concept of Japanese. This study, in which a qualitative research is carried out, is for determining the students' approach to Japanese and for finding out the reasons of such approaches. As a result, it is seen that 135 students forming the study group express Japanese with 73 metaphors.

Keywords: Japanese, metaphor, Turkish university students, perception of Japanese.

^{*)} Yrd. Doç. Dr., Namık Kemal Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, (e-posta: ckahraman@nku.edu.tr)

Giriş

Türk-Japon münasebetleri 19. yüzyılın ikinci yarısına kadar gitse de, Türkiye’de *Japonca* algısının yeni oluşmaya başladığı söylenebilir. Coğrafi olarak birbirlerine uzak olan Japonya ve Türkiye arasındaki ilişkiler, Cumhuriyet öncesi ve başlarında zayıfken, 60’lı yıllarda yeniden hareketlenme başlamış ve artarak devam etmektedir (Güvenç, 1989). 80’li yıllarda Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde ilk Japon Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı açıldıktan sonra, Türkiye’de Japonca ve Japonya ile ilgili araştırmalar ivme kazanmıştır. Günümüzde iki ülke arasında turizm, ticaret ve sanayi gibi birçok alanda işbirliği yapılmakta olup, ilişkilerin gelişme seyrinde Japoncaya olan ihtiyaç da gün geçtikçe artmakta ve Japonca öğrenmek isteyen Türklerin sayısı da artış göstermektedir (Tekmen, 2005).

2010 yılının Türkiye’de Japonya yılı olarak kutlanmasının ardından, Japonca öğretimi ile ilgili talep ve olanakların hızla arttığı gözlemlenmektedir. Resmi olarak 2012 yılı itibarıyla Türkiye’de iki üniversitede Japon Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı ve bir üniversitede Eğitim Bölümü olarak toplam üç bölüm faaliyet göstermektedir. Yakın zamanda başka üniversitelerde de Japonca bölümlerin açılması planlanmaktadır. Bu çalışmanın yürütüldüğü Namık Kemal Üniversitesi de dâhil olmak üzere, Selçuk Üniversitesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Bozok Üniversitesi, Kafkas Üniversitesi ve Medeniyet Üniversitesini örnek olarak gösterebiliriz. Ülkemizde birçok devlet üniversitesi ve özel üniversitelerde de Japoncanın seçmeli ders olarak yer aldığı görülmektedir. Türkiye’de Japonca dil eğitiminin geleceği açısından, özellikle bu alana ilgi göstermekte olan üniversite gençliğinin Japoncaya ilişkin algılarının bilinmesi önemlidir.

Metaforik olarak bir dili sadece birkaç kelime ile ifade etmek oldukça zordur. Dille ilgili yapılan benzetmelerde örneğin Türk Dili ve Edebiyatı öğretmen adaylarının Türkçeyi genellikle anne sütüne benzetmesinde, öz güven duygusunun önemli olduğu ifade edilmektedir (Sevim vd., 2012). Bir Türk için Türkçe anne sütüdür demek, aslında Türkçenin anadil olarak önemini en güzel şekilde vurgulamaktadır. Doğal olarak bu yaklaşım ve kabulleniş, sonradan öğrenilen diğer diller için geçerli değildir.

Türkiye’de Japonca deyince akla ne gelir? Türk insanı Japonca’yı nasıl algılar? Japonca nasıl bir dildir ve biz onu nasıl biliriz? Bu sorular her birey için zihnen farklı anlamlar ifade edebilir. Örneğin, Özhan’a göre (2012) Japonca, dışımızdaki dünyayı, içimizdeki dünya ile dengeleyen ve tabiatla insan ruhunun uyumunu sembolize eden bir dildir (Özhan, 2012). Ancak, Japonca’yı sadece çizgi filmlerle tanıyan bir gençlik için, bilmedikleri yabancı bir dili ifade etmek biraz daha zor olacaktır.

Japon üniversitelerine gelen yabancı öğrencilere verilen Japonca eğitiminde (*Nihongo is like train*) “Japonca tren gibidir” benzetmesi yapılmıştır (Tsukuba Language Group, 1991). Bu benzetme, gramer açısından Japoncaya bakışı gösteren, Japonca cümle yapısını vurgulayan metaforik bir yaklaşımdır. Bu örnekte *Japanese language* yerine, *Nihongo*

kelimesinin tercih edilmesi önemli bir ayrıntıdır. Nihongo, *Nihon* ve *Go* kelimelerinin bileşenidir. *Nihon* (veya *Nippon*) kelimesi Japonya'nın karşılığıdır. Japon devletini ifade eder. *Go* ise lisansı belirtir. Son zamanlarda, Japon üniversite kütüphanelerinde, Japon edebiyatı kitaplarının olduğu bölümleri gösteren tabelalarda *Nipponese Literature* (Japon Edebiyatı) ifadesi yer almaktadır (Resim 1).

Shinmeikai Japonca sözlüğünde (1992) *Japonca* kavramına ilişkin: *Japonların ana dili olarak kullandığı, Altay Dil Grubuna ait dildir* açıklaması vardır. Türkçe, Moğolca ve Korece'nin de bulunduğu Altay dil ailesi içine dâhil edilmekle birlikte buna karşı çıkanlarda vardır (Talat, 1993). Japoncada üç farklı alfabe kullanılır. *Hiragana*, *Katakana* ve *Kanji* alfabelerine ait ifadeler aynı cümle içerisinde yer alabilir. Hatta bu alfabelerin yanında, Latin harfleriyle yazılan Japonca kelimeler için *Romaji* alfabesi de kullanılır ve İngilizce sözcük, deyim ve kısaltmalar olduğu gibi cümlede karşımıza çıkabilir (Güvenç, 1990).

Resim 1: Üniversite Kütüphanesinde Japon Edebiyatı (Nipponese Literature) yazısı.

Çalışmamızda ele alınan "Japonca" kavramı, farklı bir düşünce ve görüş biçimi olan "metafor" (Morgan, 1998) örneği ile değerlendirilmiştir. Metafor, bir olguyu farklı bir olguya başvurarak ve benzer niteliklere sahip olan olgulardan hareket ederek tanımlamanın bir yoludur (Longman Dictionary of Contemporary English, 2004). Lakoff ve Johnson (1980)'a göre basitçe "bir şeyi başka bir açıdan anlamak" şeklinde tanımlanan metaforlar, bize yeni bir anlayış katmasının ötesinde aynı zamanda bizim düşünce ve aksiyonları-

mızı da oluşturur. MacCormak (1990)' e göre "bir metaforun esası, bilinmeyen bir şeyi açıklamak için tanıdığımız ve bildiğimiz kavramlara başvurmaktır, aşına olduklarımızla olmadıklarımızın sıra dışı dizilişidir." Cerit'e (2008) göre, insanlar metaforu, açıklamak istediği duruma ilişkin kavram ve terminolojiyi iyi bilmedikleri ya da az bildikleri durumda kullanırlar. Örneğin "Türkçe ana sütü gibidir" diyen bir kişi hayatımızın temel unsurlarından birisi olan ana dilimizi tanımlarken çok daha aşına olduğu ve onun gibi temel ve hayati bir işleve sahip olan anne sütünü ön plana çıkararak açıklamakta, yani anne sütü metaforundan hareketle bu temel unsuru anlamlandırmaktadır.

Lakoff ve Johnson'ın metafor kavramı üzerindeki tanımlamalarından hareket eden araştırmacılara göre metaforlar, düşünme biçimimiz, dilimiz ve bilim üzerinde olduğu kadar, kendimizi günlük yaşamda ifade ediş şeklimizde de şekillendirici bir etki yaratmaktadır (Morgan, 1998). Bu bağlamda metafor, son yıllara dünyada ve ülkemizde birçok araştırmada kullanılmıştır. Bu yöntemle yapılan çalışmalarda farklı kavramların insanlar tarafından algılanma şekli metaforlar yoluyla ortaya konmaya çalışılmaktadır. Çalışmamızda ele alınan "Japonca" kavramına yönelik geliştirilen metaforlar, eğitim kademesinde önemli bir yeri teşkil eden ve küreselleşen günümüz dünyasında yeni diller öğrenme zarureti ile karşı karşıya olan üniversite öğrencilerinin, kavram hakkındaki algılarını ortaya koymanın yanında, yabancı bir dil olarak Japonca kavramı konusundaki farkındalıklarını da yansıtmaktadır. Bu çalışma, farklı bir ifade tarzı olarak metafor kullanımının yanında, özel bir sınıf yada eğitim ortamı olmaksızın, Japonca kavramından hareketle coğrafi olarak uzak olan bir ülkenin dili ile ilgili algıları da değerlendirmemize yardımcı olacaktır. Genel olarak bu amaçlarla yapılan çalışmada şu sorulara cevap aranmıştır:

- 1) Namık Kemal Üniversitesi öğrencileri, "Japonca" kavramına ilişkin sahip oldukları algıları hangi metaforlar aracılığıyla açıklamaktadır?
- 2) "Japonca" kavramına ilişkin olarak üniversite öğrencilerinin oluşturdukları metaforlar, hangi kategoriler altında toplanabilir?

I. Amaç

Bu çalışma, Türk üniversite öğrencilerin Japonca lisanına karşı oluşmuş olumlu ya da olumsuz genel bir algıyı ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır.

Japonca bölümlerin sayısının kısıtlı olduğu ülkemizde, seçmeli ders olarak verilen Japonca dersleri ile daha geniş kitlelere ulaşma imkânı bulmaktayız. Bu durumda izlenilmesi gereken yol belirlenmeli, Japonca'yı sevdirecek yöntemlerin daha sıklıkla kullanılmasına dikkat edilmelidir. Bu yöntemler neler olmalı yanıtını hep birlikte aramalı ve bulmalıyız.

Namık Kemal Üniversitesinde Japonca Seçmeli Dersi açıldığında, öğrencilerin seçip seçmemekte tereddüt ettikleri gözlemlenmiştir. Japoncanın zor öğrenilen bir dil olduğuna ve dersleri başaramama korkusuna ilişkin öğrencilerde oluşan bu önyargının nedenleri bulmak önemlidir. Ayrıca, seçmeli ders olarak Japonca'yı seçmeye engel teşkil eden

etkenlerin ortaya konulmasıyla, bu etkenlerin nedenlerini tespit edip, oluşan yanlış algıyı düzeltmeye çalışmamız gerekmektedir. Bunun sebebi yapılan anketlerde çok açık ve net görülmektedir. Anket cevaplarının büyük bir çoğunluğunda bu lisanın zor, karışık, karmaşık ve öğrenilmesinin imkânsız olduğu algısı gözlemlenmektedir. Japonca eğitimi sırasında ve öncesinde öğrencilerin Japonca algısı, bu algının sebepleri Japonca eğitimcisi tarafından doğru tespit edilmelidir. Japonya'nın çok uzak bir ülke olması ve bizlere sunulan bilgi azlığı, bu ülke, ülke insanı ve dili hakkında görüş sahibi olmamızı zorlaştırmaktadır.

Bu algıyı tespit etmek için Namık Kemal Üniversitesi öğrencilerinden Japonca kavramına ilişkin metaforik bir benzetme yapmaları istenmiştir. Namık Kemal Üniversitesinde 2012-2013 öğretim yılı güz döneminde Japonca seçmeli ders olarak açılmış olup, farklı bölümlerde eğitim gören birçok öğrenci Japonca öğrenmektedir. Çalışmamızda, ülkemizde üniversite öğrencilerinin dil öğrenimine ve özelde Japonca dilinin öğrenilmesine yönelik algısal yaklaşımlarının tespit edilmesi hedeflenmiştir.

II. Yöntem

Japonca nasıl bir dildir diye sorup sağlıklı cevap alabilmemiz çok zordur. Bir dili anlatmak, açıklamak ve bunu birkaç kelimeyle yapabilmek daha da zordur. Fakat metaforların, bizleri bilinçaltına yerleşen algıya götüreceği, ileriye yönelik fikir sahibi olmamıza yardım edeceği, dil öğrenimi ve eğitimi ile ilgili yol gösterici rolü üstleneceği düşünülmüştür. Bu araştırmada Olgubilim nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Bir fenomenoloji deseni sayılan olgubilim, bu tür kavramsal araştırmalar için uygun bir araştırma yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Japonca algısını tespit etmek amacıyla Namık Kemal Üniversitesi öğrencilerinden Japonca kavramına ilişkin bir veya iki kelimedenden oluşan metaforik benzetme yapmaları istenmiştir. Ankette, "*Japonca... gibidir, çünkü...*" cümlesi verilmiş, boşlukları uygun kelimelerle tamamlamaları istenmiştir. Bu çalışma grubuyla yaptığımız uygulamadan çıkan sonuca göre, 135 öğrenci toplamda 73 farklı metafor oluşturmuştur.

Öğrenciler Japonca ile ilgili olarak, yazım şeklinden yola çıkarak, *bilmece*, *bulmaca*, *yapboz* veya *puzzle* gibi metaforlar oluştururken, Japonca grameri veya fonetik özellikleri ile ilgili az sayıda metafor üretmişlerdir. Japonca yazı sisteminin Türkçeden farklı oluşu ve imgesel alfabelerin kullanılmasının bu çeşit metaforların oluşmasında en büyük etken olduğu varsayılabilir. Özhan (2012), Japon dilinin dünyada öğrenilmesi en kolay dil olduğuna yönelik görüşünün tepki aldığını, çünkü insanların hafızasında Japonca ile ilgili akla ilk gelen şeyin alfabe olduğunu belirtir.

Anket çalışmasında Namık Kemal Üniversitesinin farklı bölümlerinde okuyan toplam 135 öğrenciden veri toplanmıştır. Bu öğrencilerin okuduğu bölümler sırasıyla Biyoloji, Fransız Dili ve Edebiyatı, İngiliz Dili ve Edebiyatı, Matematik, Turizm ve Otel İşletmeciliği, Türk Dili ve Edebiyatı dâhil toplam altı bölümden oluşmaktadır (Tablo 1).

Tablo 1. Ankete katılan öğrencilerin bölümlere göre dağılımı

Bölüm	Sayı	Yüzde (%)
Biyoloji	14	%10
Fransız Dili ve Ed.	3	%2
İngiliz Dili ve Ed.	40	%30
Matematik	17	%13
Turizm ve Otel İşletmeciliği	45	%33
Türk Dili ve Ed.	16	%12
Toplam	135	%100

III. Anket sonuçları ve analizi

Verileri analiz etmede “*içerik analizi*” tekniği kullanılmıştır. İçerik analizinde benzer veriler belli kavramlar ve temalar bünyesinde toplanarak bunlara bir yorum getirilir (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Öğrencilerin oluşturduğu metaforları analiz etmek için birkaç aşama takip edilmiştir.

A. İsimlendirme Aşaması

İlk etapta, anket sonuçlarından toplanan veriler kayıt altına alınmıştır. Bulunan metaforlar ve açıklamalar alfabetik liste oluşturularak tablo haline getirilmiştir. Japonca kavramına ilişkin metaforların, Japonca'yı tarif etmede ne derece anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Örneğin, *resim; bulmaca; çiçek; geometrik şekiller* vb. metaforlar belirlenmiştir.

B. Tasnif Aşaması

İçerik analizi tekniklerini kullanarak benzer ve ortak yanları olan metaforlar derlenmiştir. Kriterlere uymayan benzetme ve açıklamalar elenmiştir. Çalışmada bir veya en fazla iki kelimeden oluşan metaforlar seçilmiştir. İki kelimeden uzun ve anlamlı bir metaforun oluşmadığı anketler ayıklanmıştır. Elenen 12 anket, Japonca kavramına bir metafor benzetişimi yapamayan 8, boş bırakılan 4 anketten ibarettir. Araştırmanın sonunda toplam 73 farklı metafor bulunmuştur.

Tablo 2. Japonca kavramına ilişkin üretilen metaforların listesi

1	Ağ	16	Çınar	31	İnsanlar	46	Lastik	61	Şarap
2	Ağaç	17	Çiçek	32	İleri görüşlü	47	Makarna	62	Şarkı
3	Altyazısız film	18	Çince	33	İstanbul	48	Matematik	63	Şiir
4	Anne	19	Çivi yazısı	34	İşkence	49	Mors	64	Tarihsel film
5	Anime serisi	20	Çizgi film	35	İşlek bir dil	50	Olimpiyat	65	Tazmanya canavarı
6	Arap saç	21	Çocuk karalaması	36	Kadın	51	Oyun	66	Tekerleme
7	Arapça	22	Çok yapıllı dil	37	Kapalı kutu	52	Potansiyel	67	Teknoloji
8	Aslan	23	Eklemeli dil	38	Karışıklık	53	Puzzle	68	Tsubasa
9	Aşk	24	Farklı desenler	39	Karmaşa	54	Resim	69	Türkçe
10	Ayrı bir dünya	25	Final gecesi	40	Karmaşık levha	55	Sanat	70	Türlü yemeği
11	Bebek	26	Geometrik şekiller	41	Kavga	56	Sembol	71	Yağmur
12	Bilmece	27	Gül	42	Kaya	57	Serüven	72	Yapboz
13	Bilmediğin yer	28	Harakiri	43	Keşfedilmemiş ülke	58	Sevgili	73	Zor
14	Bulmaca	29	Hayat	44	Kimyasal bileşim	59	Su		
15	Cep müziği	30	İngilizce	45	Labirent	60	Sudoku		

C. Kategori Oluşturma Aşaması

Oluşturulan metafor listesinde birbirine yakın veya ortak özellikler taşıyan ifadeler gruplandırılarak farklı kategoriler oluşturulmuştur. Bu verilere göre, 9 ayrı kategori belirlenmiştir. Bu kategoriler şunlardır: Bir sanat eseri olarak Japonca; Bir bilmece-bulmaca olarak Japonca; Bir varlık olarak Japonca; Bir lisan olarak Japonca; Bir olgu olarak Japonca; Zor ve karmaşık bir dil olarak Japonca; İnsani bir varlık olarak Japonca; Matematiksel bir ifade olarak Japonca; Bir gıda olarak Japonca.

D. Güvenirlik ve Geçerlik Aşaması

Elde edilen verilerin rapor edilmesi ve sonuçların açıklanması nitel bir araştırmada önemli bir ölçüt sayılır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu çalışmada, daha önce metafor çalışmaları yapmış olan araştırmacılardan alınan görüş ve destekler, araştırmanın sonuçları açısından doğruluk güvencesi oluşturmaktadır.

IV. Japonca algısına dair oluşturulan kavramsal kategoriler

- Bir sanat eseri olarak Japonca (Tablo 3)

Japon yazısı bakımından ele alındığında Japonca resimlere benzetilmektedir. İmgesel biçimdeki yazı sistemi, Türk üniversite öğrencilerin resim sanatı benzetmesi yapmalarına neden olmuştur. Farklı şekiller ve figürlerin bir sanatsal değeri olduğu ve ancak bir ressamın bunu yapabileceği algısını oluşturmuştur. Japon yazısı karmaşıklığı, semboller ile yazılması, hatta yazılmayıp çizildiği için resme benzetilmiştir. Yazısında bir kafiye, bir melodi hissedildiği, hızlı ve seri konuşulduğu belirtilmiştir. Şarkı, şiir ve müzik gibi metaforlar, Japoncanın fonetik özelliğini işaret etmiştir ve Japoncanın şiirsel, melodik yönünü ifade eder. Japoncanın sanatsal yönünü işaret etmede Japon filmlerinin katkısı büyüktür. Ülkemizde *Ikebana* (Çiçek düzenleme), *Origami* (Kağıt katlama) ve *Shodo* (Kaligrafi) gibi sanatlar birçok kişi tarafından bilinmekte ve sevilmektedir. Bu tür yazılara bir sanatsal eşdeğer olarak bakılmasında, resme benzeyen yazıları yazabilmek için ancak bir ressam olması gerektiği düşüncesi ön plana çıkmaktadır. Özel yetenek isteyen bir dil olarak bakıldığında Japonca, öğrenilmesi en zor veya imkânsız derecede karmaşıklığa sahip, sanata, resme, şiir ve müziğe yatkın kişilerin öğrenmeyi başarabileceği bir dil olarak görülmektedir. Bu yaklaşım aslında öğrencilerin daha öğrenmeye başlamadan kendilerine engel olacak duvarlar ördüklerini gösterir.

Bu kategoride yer alan metaforlardan bazıları aşağıdaki gibidir:

Japonca resim gibidir, çünkü yazı stilleri ve kelimelerle resim yaptığını hissettirir insana.

Japonca sanat gibidir, çünkü konuşmak ve yazmak için sanatçılar gibi özelliklere sahip olmak lazım.

Japonca şarkı gibidir, çünkü her kelimesi, her harfi farklı anlamlar içerir.

Japonca şiir gibidir, çünkü harflerinde bir kafiye, melodi vardır.

Japonca cep telefonu müziği gibidir, çünkü çok hızlı ve seri konuşulan bir dil.

Tablo 3. Bir sanat eseri olarak Japonca

Sıra	Metafor	Frekans (f)	Yüzde (%)
1	Çizgi film	4	%21
2	Müzik	1	%5
3	Resim	7	%37
4	Sanat	3	%16
5	Şarkı	2	%10,5
6	Şiir	2	%10,5
	Toplam	19	%100

• Bir bilmece, bulmaca olarak Japonca (Tablo 4)

Japonca bilmece, bulmaca, yapboz veya puzzle gibi oyunlara da benzetilmektedir. Bu oyunlar, zevkli olmakla birlikte bir metafor olarak Japonca'yı karmaşık, anlaşılması zor ve sabır gerektiren bir lisan olarak ifade etmektedir. Metaforlardan Japoncanın bulmaca gibi çözdükçe kolaylaşan, puzzle gibi parçaları birleştirdikçe anlam kazanan ve tamamlanan bir dil olduğu anlamı da çıkarılabilir. Bir Matematik bölümü öğrencisi cevabında 'bulmaca çözerken çok eğlendiğini bu yüzden Japoncanın da eğlenceli olduğunu' belirtmiştir. Bir başka öğrenci, Japonca yazmak oyun kurmak gibidir derken, diğer bir öğrenci kurduğu metaforla bir puzzle'ı tamamlamak için gereken sabrın, Japonca için de gerekli olduğu ifade etmiştir.

Bu kategoride yer alan metaforlardan bazıları aşağıdaki gibidir:

Japonca bilmece gibidir, çünkü çok karmaşık ve anlaşılmıyor.

Japonca bulmaca gibidir, çünkü ilk başta karışık görünür, çözüldükçe kolaylaşır.

Japonca puzzle gibidir, çünkü birleşince tamamlanıyor.

Japonca tekerleme gibidir, çünkü çok hızlı konuşulan bir dildir.

Japonca yapboz gibidir, çünkü parçaları birleştiriyoruz.

Tablo 4. Bir bilmece, bulmaca olarak Japonca

Sıra	Metafor	Frekans (f)	Yüzde (%)
1	Bilmece	4	%22
2	Bulmaca	7	%39
3	Oyun	1	%5,5
4	Puzzle	3	%17
5	Tekerleme	2	%11
6	Yapboz	1	%5,5
	Toplam	18	%100

• Bir varlık olarak Japonca (Tablo 5)

Bu kategorideki metaforlarda Japonca, bazı hayvanlara, bitkilere ve doğa varlıklarına benzetilmiştir. Japonca, ağaç ve dalları gibi karmaşık yazılardan ibaret olan, öğrendikçe meyvesi alınan bir dil olarak gösterilmiştir. Japonca'yı unutmamak için bir çiçeği koklar gibi öğrenmek için de süreklilik gerektiği vurgulanmıştır. Kaya gibi içine nüfuz etmenin zor olduğu, su gibi duru ve öğrenirken yağmur gibi ter dökülmesi gerektiği belirtilmiştir. Bazı öğrenciler için Japonca çınar gibi köklü bir dil iken, bazıları onun gül gibi hoş görünen fakat öğrenmeye başlayınca dikenini batacağından korkulan bir dil olduğunu metaforlarla ortaya koymuştur. Japonca'yı bir aslana veya Tazmanya canavarına benzeten öğrencilerin ifadelerinde ise Japonca öğrenmeye yönelik korkular sezilenmektedir. Bir

varlık olarak verilen metaforlara bakıldığında, Japonca öğrenmek için çok emek sarf etmek gerektiğini anlatmaktadır.

Bu kategoride yer alan metaforlardan bazıları aşağıdaki gibidir:

Japonca ağaç gibidir, çünkü harfleri ağaç dalları gibi karmaşık. Öğrendikçe meyvelerini alıyorsun.

Japonca çiçek gibidir, çünkü unutmamak için sürekli koklamak gerek.

Japonca gül gibidir, çünkü uzaktan güzel gelir, eline alırsın dikenini batır.

Japonca kaya gibidir, çünkü içine girip öğrenmek çok zordur.

Japonca su gibidir, çünkü öğrendikçe akıp gider.

Japonca yağmur gibidir, çünkü öğrenmek için ıslanman gerek.

Tablo 5: Bir varlık olarak Japonca

Sıra	Metafor	Frekans (f)	Yüzde (%)
1	Ağaç	1	%8
2	Aslan	1	%8
3	Çınar	1	%8
4	Çiçek	1	%8
5	Gül	1	%8
6	Kaya	1	%8
7	Lastik	1	%8
8	Su	3	%25
9	Yağmur	1	%8
10	Tazmanya canavarı	1	%8
	Toplam	12	%100

• Bir lisan olarak Japonca (Tablo 6)

Bu kategoride öğrenciler imgesel yazı sistemi dolayısıyla Japonca'yı çivi yazısına veya benzer bir dil olan Çinceye benzetmişlerdir. Her iki dilin ortak yazı karakterleri kullandığı algısı vardır. Aynı dil ailesinden oluşu ile Türkçeye de benzetilirken, yazım ve okunuşun zorluğu yönüyle Arapçaya da benzetilmiştir. Bu kategorideki bazı ifadelerde Japonca yazım ve okunuş olarak karmaşık ve ilginç bir dil olmasının yanında günümüzde geçerli bir dil olduğu da vurgulanmaktadır.

Bu kategoride yer alan metaforlardan bazıları aşağıdaki gibidir:

Japonca Arapça gibidir, çünkü ne yazısı belli, ne okunuşu kolay.

Japonca Çince gibidir, çünkü karmaşık ve bilinmiyor.

Japonca çivi yazısı gibidir, çünkü çizgilerden oluşan karmaşık ve ilginç bir dil.

Japonca İngilizce gibidir, çünkü bugün iş dünyasında geçerlidir.

Japonca Türkçe gibidir, çünkü aynı dil ailesinden geliyor.

Tablo 6: Bir lisan olarak Japonca

<i>Sıra</i>	<i>Metafor</i>	<i>Frekans (f)</i>	<i>Yüzde (%)</i>
1	Arapça	2	%12,5
2	Çince	5	%31
3	Çivi yazısı	2	%12,5
4	Ekleme dil	4	%25
5	İngilizce	1	%6,5
6	Türkçe	2	%12,5
	Toplam	16	%100

- Bir olgu olarak Japonca (Tablo 7)

Öğrencilerin Japonca'yı bir olgu olarak tanımladığı ifadeler bu kategoride toplanmıştır. Buna göre Japonca, teknoloji, serüven ve keşfedilmemiş bir dünya olarak algılanmaktadır. Öğrencilere göre bu kadar karmaşık bir dili öğrenebilen, ileri teknolojiyi de başatabilir. Japonca, geleceğe, bilimsel ve deneysel birikimlere ışık tutan, ileri görüşlü bir dildir. Çok harfli bir dil olan Japonca, keşfedilmemiş bir ülkede yaşanan serüven gibidir. Aşk gibi hem tatlı, hem acı, kavga gibi sert, harakiri gibi ölümcüldür.

Bu kategoride yer alan metaforlardan bazıları aşağıdaki gibidir:

Japonca aşk gibidir, çünkü hem tatlı hem acı.

Japonca harakiri gibidir, çünkü bir intihar çeşididir.

Japonca keşfedilmemiş ülke gibidir, çünkü çok harf ve kelimesi var.

Japonca serüven gibidir, çünkü doğru heceleri doğru sesle söylenmez ise, her şey zorlaşır.

Tablo 7: Bir olgu olarak Japonca

<i>Sıra</i>	<i>Metafor</i>	<i>Frekans (f)</i>	<i>Yüzde (%)</i>
1	Aşk	1	%9
2	Gelecek	1	%9
3	Harakiri	1	%9
4	Kavga	1	%9
5	Keşfedilmemiş dünya	3	%27
6	Olimpiyat	1	%9
7	Serüven	2	%18
8	Teknoloji	1	%9
	Toplam	11	%100

• Zor ve karmaşık bir dil olarak Japonca (Tablo 8)

Daha önceki kategorilerde de Japoncanın zorluğu ve karmaşıklığı belirtilmiş olsa da, kurgu olarak bunu daha belirgin ifade eden metaforlar bu kategoride ayrıca toplanmıştır. Öğrencilere göre Japonca; hayat gibi karmaşık, harfleri İstanbul gibi kalabalıktır, Arap saçı gibi zor, karmaşık bir levha gibi anlaşılmazdır, bir milletin merak uyandıran kültürünün gizli olduğu kapalı bir kutudur. Öğrenciler Japoncanın zorluğunu ifade ederken genellikle, alfabeye, karmaşıklığa ve öğrenilme zorluğuna vurgu yapmışlardır. Onlara göre anadili Japonca olanlar için dahi, Japonca işkence gibidir, çünkü tamamıyla öğrenilemeyen bir dildir ve Japonca öğrenmek 'Final Gecesi' gibi zor, çocuk karalaması gibi anlaşılmazdır.

Bu kategoride yer alan metaforlardan bazıları aşağıdaki gibidir:

Japonca ağ gibidir, çünkü çok karışıktır, anlamak ve konuşmak zordur.

Japonca hayat gibidir, çünkü zor ve karmaşıktır.

Japonca İstanbul gibidir, çünkü harfleri çok kalabalık ve karmaşıktır.

Japonca labirent gibidir, çünkü harfleri çok farklı ve bir çubuğun, hatta bir noktanın bile yeri değişirse anlam da değişiyormuş.

Tablo 8: Zor ve karmaşık bir dil olarak Japonca

Sıra	Metafor	Frekans (f)	Yüzde (%)
1	Ağ	1	%3,7
2	Arap saçı	1	%3,7
3	Çocuk karalaması	1	%3,7
4	Desen	1	%3,7
5	Final Gecesi	1	%3,7
6	Hayat	1	%3,7
7	İstanbul	1	%3,7
8	İşkence	1	%3,7
9	Kapalı kutu	1	%3,7
10	Karmaşık	10	%37
11	Labirent	1	%3,7
12	Potansiyel	1	%3,7
13	Zor	6	%22
	Toplam	27	%100

• İnsani bir varlık olarak Japonca (Tablo 9)

Bu kategoride öğrencilerin Japonca'yı metaforik olarak insani bir varlık olarak tanımladığı ifadeler yer almaktadır. Öğrenciler için Japonca, anlaşılması zor sevgili veya kadın,

insanlar gibi uğraştırıcı, bir bebek gibi asidir. Japonca bilinmeyen yönleriyle üniversite hocaları, dipsiz bir kuyu, Ana gibi vazgeçilmez, bir canlı gibi uğraştırıcı, çözülüp anlaşılması mümkün olmayan, iletişimi zor olan bir dildir.

Bu kategoride yer alan metaforlardan bazıları aşağıdaki gibidir:

Japonca anne gibidir, çünkü olmazsa olmazlardan.

Japonca bebek gibidir, çünkü görünüşte sakın, konuştuğunda sevecen, ama kendi içinde asi ve zordur.

Japonca kadın gibidir, çünkü anlaması ve okuması zor, ama herkesin öğrenmek istediği.

Japonca Tsubasa gibidir, çünkü öğrenmeye kalkarsam hiç bitmeyecek gibi.

Tablo 9: İnsani bir varlık olarak Japonca

<i>Sıra</i>	<i>Metafor</i>	<i>Frekans (f)</i>	<i>Yüzde (%)</i>
1	Anne	2	%12,5
2	Bebek	1	%6,25
3	İnsanlar	6	%37,5
4	Kadın	5	%31
5	Sevgili	1	%6,25
6	Tsubasa	1	%6,25
	Toplam	16	%100

• Matematiksel bir ifade olarak Japonca (Tablo 10)

Yazım şekli itibari ile Japonca'yı sembolik ve matematiksel ifadeler gibi algılayan öğrenci metaforları bu kategoride yer almaktadır. Öğrencilere göre Japonca yazısı farklı şekillerden, imgelerden oluşur. Semboller gibi farklı, Mors alfabesi gibi karmaşık, Sudoku gibi kafa karıştırıcıdır. Geometrik şekiller gibi çizgilerden oluşur. Anlaşılmayan o kadar işaret vardır ki, insanın canını sıkar. Kimyasal bileşim gibi ayrıştırılması zordur, uğraş ister. Matematik gibi zordur, ama çözdükçe kolaylaşır, öğrendikçe eğlenceli hal alır.

Bu kategoride yer alan metaforlardan bazıları aşağıdaki gibidir:

Japonca geometrik şekiller gibidir, çünkü yazı dili sadece çizgilerden oluşuyor.

Japonca matematik gibidir, çünkü o kadar çok anlaşılmayan işaret var ki, insanın canı sıkılıyor.

Japonca mors gibidir, çünkü mors alfabesi gibi karmaşıktır.

Japonca Sudoku gibidir, çünkü onun gibi karışık, kafa karıştırıcı ve iç içedir.

Tablo 10. Matematiksel bir ifade olarak Japonca

<i>Sıra</i>	<i>Metafor</i>	<i>Frekans (f)</i>	<i>Yüzde (%)</i>
1	Geometrik Şekiller	1	%10
2	Kimyasal Bileşik	1	%10
3	Matematik	5	%50
4	Mors	1	%10
5	Sembol	1	%10
6	Sudoku	1	%10
	<i>Toplam</i>	<i>10</i>	<i>%100</i>

• Bir gıda olarak Japonca (*Tablo 11*)

Bu son kategoride ise öğrencilerin Japonca'yı bir yiyecek türü ile özdeşleştirerek ifade eden öğrenci metaforları yer almaktadır. Öğrencilere göre Japonca makarna gibi birbirine girmiş ve karışık, türlü yemeği gibi karmaşıktır. Japonca şarap gibi, öğrendikçe kolaylaşan, harflerin yazımı yıllandıkça daha da güzelleşen bir dildir. Bu metaforik ifade, ilginç bir şekilde "süreklilik güç verir" şeklinde ifade edilen bir Japon atasözü ile oldukça uyumludur. Gerçektende dil öğrenimi yıllar süren zorlu bir uğraştır ve bir Japon bile güzel yazı öğrenebilmek için küçük yaşlardan itibaren Kaligrafi dersi alarak ancak yıllar sonra kendi yazı stilini oluşturabilir.

Bu kategoride yer alan metaforlardan bazıları aşağıdaki gibidir:

Japonca makarna gibidir, çünkü gerek alfabesi, gerek konuşma dili karışık ve birbirine geçmiştir.

Japonca şarap gibidir, çünkü harfleri zaman geçtikçe güzelleşir.

Japonca türlü yemeği gibidir, çünkü çok karışıktır.

Tablo 11: Bir gıda olarak Japonca

<i>Sıra</i>	<i>Metafor</i>	<i>Frekans (f)</i>	<i>Yüzde (%)</i>
1	Makarna	1	%25
2	Şarap	2	%50
3	Türlü yemeği	1	%25
	<i>Toplam</i>	<i>4</i>	<i>%100</i>

Ülkemizde Japonca ile karşılaşma alanlarımız çok kısıtlıdır. Üniversiteler, turistik alanlar ve Japon şirketleri hariç neredeyse mümkün değildir. Japonca ülkemizde pek bilinen bir lisan olmasa da, öğrencilerin gerek yazılı ve görsel medyadan, gerekse teknolojik

araç gereçlerden veya otomotiv sektöründen az da olsa Japonya, Japonlar ve Japonca algısı mevcut olduğu görülmüştür.

Sonuç ve Tartışma

Bu çalışma ile Namık Kemal Üniversitesi öğrencilerinin Japonca algısı metaforlar yardımıyla ortaya çıkarılmış ve elde edilen bulgular bu konuda bazı sorunlar olduğunu göstermiştir. Japonca kavramına ilişkin algının varlığı ve çeşitliliği oluşturulan metafor sayısından açıkça görülmüştür. Çalışmaya katılan 135 öğrenci Japonca ile ilgili algılarını toplam 73 metafor oluşturarak ifade etmiştir.

Japonca kavramına ilişkin oluşturulan metaforlar, kaç öğrenci tarafından tekrar edildiğini gösteren frekans durumuna göre sıralandığında: *karmaşık* (f 10), resim (f 7), bulmaca (f 7), insanlar (f 6), zor (f 6) ve matematik (f 5) gibi ifadelerin ön plana çıktığı görülmektedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu Japoncanın zorluğu ve karmaşıklığını vurgulamıştır. Örneğin, Zor ve Karmaşık kategorisine dahil edilen İstanbul metaforu, Japon alfabesinin İstanbul gibi kalabalık ve zor olmasını göstermiştir. Çalışmada bazı metaforlar diğer kategoriler içinde ele alınmış olsa da, uygulanan ankette öğrencilerin yapmış oldukları açıklamalar dikkate alındığında, ayrı bir kategori olarak oluşturulan "*Zor ve Karmaşık*" kategorisi dışında da toplam 42 öğrencinin, Japonca'nın zorluğuna vurgu yaptıkları görülmüştür. Örneğin Makarna metaforu makarna gibi karışık ve iç içe girmiş Japonca harflerini ifade etmektedir. Puzzle metaforu ise yapılması zor, öğrenmek için büyük sabır isteyen bir dil olarak gösterilmiştir. Hayatın zor ve karmaşık oluşu, hayat metaforunu oluşturmuştur. Tsubasa metaforu, *tsubasa* kelimesinin telafuzu gibi zor ve yıllardır devam eden çizgi film olması nedeniyle, Japoncanın da hiç bitmeyecek gibi algılanmasına neden olmuştur. Kapalı kutu metaforu, merak uyandıran bir dil olduğu, fakat anlaşılması ve öğrenilmesi zordur açıklaması yapılmıştır. Sevgili metaforu, sevgili gibi zor anlaşılan yanı vurgulanmıştır. Kaya metaforu içine girilmesi zor olan bir dili ifade eder. Oluşturulan metaforlar Japoncanın farklı yönlerini de vurgulamıştır. Olimpiyat metaforunda gibi estetik görünümü belirtilmiştir. İleri görüşlü metaforu, geleceğe ışık tutan bir dil olarak açıklanmıştır. Resim, şiir, müzik ve şarkı gibi metaforlar Japoncanın sanatsal yönünü göstermektedir. Bilmece ve bulmaca gibi metaforlar Japoncanın eğlenceli oyun yönünü vurgulamaktadır.

Japonca'yı zor ve karmaşık olarak algılayan açıklamalardaki metaforları *Zor ve Karmaşık* kategorisindeki 27 kişiye eklediğimizde toplam 69 öğrencinin, Japonca'yı zor bir dil olarak algıladıkları anlaşılmıştır. Bu rakam toplam sayının %51'ni oluşturmaktadır. Üniversite öğrencilerinin bu yaklaşımı, Japonca diline yönelik bir "*Japonca korkusu*" (Japoncafobi) olgusunu ortaya koymaktadır. Çalışmada öğrencilerin Japonca ile ilgili bu algılarının ortaya çıkmasında ise genellikle Japonca dilinin yazı sisteminin etkili olduğu anlaşılmaktadır.

Çalışmada ortaya çıkan bu "*Japonca korkusu*" (Japoncafobi) olgusunu, insanların genellikle bilinmeyen korkmaya yönelik eğilimleri ile izah etmek mümkündür. Bu bağ-

lamda ülkemizde yine birçok dil eğitimcisinin karşı karşıya olduğu ve aşmak durumunda kaldığı bu korkuların, yazılış olarak oldukça farklı bir yapısı olan Japonca dil eğitiminde biraz daha ön planda olduğu söylenebilir. Çalışmada belirgin bir şekilde ortaya çıkan bu durum, Japonca eğitimcilerinin bu dili öğrencilere daha çekici hale getirmek için yeni ve farklı stratejiler belirleme gerekliliğini de göstermektedir.

Kaynakça

- Cerit, Y. (2008). “Öğretmen Kavramı İle İlgili Metaforlara İlişkin Öğrenci, Öğretmen ve Müdürlerin Görüşleri”. Ankara: Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 4(6), 693-712.
- Güvenç, B. (1989). Japon Kültürü. Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Güvenç, B.(1990). Japon Eğitimi. İstanbul: MEB Yayınları.
- Özhan, G. (2012). Japonca: Sufuzmin Dili. Ankara: Bizim Büro Basımevi ve Y.
- Lakoff, G.: J., M. (1980). Metaphors We Live By. Chicago: The university of Chicago Press.
- Longman Dictionary of Contemporary English. (2004). Essex. England: Pearson Education Limited.
- MacCormac, E. R. (1990). A Cognitive Theory of Metaphor. MA Cambridge: MIT Press.
- Morgan, G. (1998). Yönetim ve Örgüt Teorilerinde Metafor. (Çev. G. Bulut). İstanbul: Türkiye Metal Sanayicileri Sendikası.
- Sevim, O.; Veyis, F. ve Kınay, N. (2012). “Öğretmen Adaylarının Türkçeyle İlgili Algılarının Metaforlar Yoluyla Belirlenmesi: Atatürk Üniversitesi Örneği”. Uluslararası Cumhuriyet Eğitim Dergisi, 1(1), 40-44.
- Shinmeikai Japanese Dictionary. (1992). Tokyo: Sanseido.
- Talat, T. (1993). Japonca ve Altay Dilleri. Ankara: Doruk Yayınları.
- Tekmen, Ayşe Nur ve Takano, Akiko (2007). Japonca Dilbilgisi. Ankara: Engin Yayınevi.
- Tsukuba Language Group. (1991). Situational Functional Japanese. Tokyo: Bonjinsha Co. LTD.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayınevi.